

Віталій ШИНГЕР,

orcid.org/0000-0001-6367-9899

старший викладач кафедри хореографії

Рівненського державного гуманітарного університету

(Рівне, Україна) vitaliy.shynher@rshu.edu.ua

Люція ЗАНЬ,

orcid.org/0000-0002-6178-9477

старший викладач кафедри хореографії

Рівненського державного гуманітарного університету

(Рівне, Україна) lyutsiya.zan@rshu.edu.ua

Володимир ЗАМЛИННИЙ,

orcid.org/0000-0003-0188-8526

заслужений діяч мистецтв України,

доцент кафедри хореографії

Волинського національного університету імені Лесі Українки

(Луцьк, Україна) zamlynniy.volodymyr@vnu.edu.ua

КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ТАНЦІВНИКІВ БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті проведено аналіз феномену класичного танцю в системі підготовки танцівників бальної хореографії. Зазначено, що основою підготовки виконавців бального танцю виступає професійне вдосконалення танцювально-виконавської майстерності та творчого мислення, що формує засади навчання та виховання майбутніх танцівників, артистів. Визначено, що класичний танець в системі підготовки танцівників бальної хореографії окреслюється як система рухів, яка спрямована зробити тіло студентів дисциплінованим, рухливим, та сприяє перетворення його на чуйний інструмент виконавця. Професійна підготовка студентів балетної хореографії в процесі навчання класичного танцю включає в себе необхідні складові, а саме: постановку заняття, котре буде спрямоване на розвиток інтересу до класичного танцю; ілюстрацію та адекватне пояснення рухів, «па» і комбінацій класичного танцю; навчання оволодіння власним тілом і м'язами; розвиток самоконтролю і самонавчання.

Отже, у статті з'ясовано, що класичний танець є фундаментом у системі підготовки танцівників бальної хореографії. Він забезпечує базові технічні навички, які впливають на якість виконання танцювальних рухів і сприяють гармонійному розвитку танцівників. Нижче представлено основні аспекти ролі класичного танцю в підготовці бальних танцівників. Відповідно, можемо констатувати, що урок класичного танцю формує технічну основу танцівників, допомагає сформувати правильну поставу, координацію рухів та баланс. Розвиває силу, витривалість та гнучкість м'язів забезпечує більш впевнене виконання рухів, необхідних для заняття бальними танцями. Особлива увага приділяється вивченню технік обертання, стрибків та переміщень, які є невід'ємною частиною бальної хореографії. Разом з тим, класичний танець формує художню виразність, передає емоції через рухи, що є важливим у бальних постановках, розвиває музичальність та відчуття ритму, сприяє кращому виконанню композицій різних програм бального танцю.

Системність проведення тренажу класичного танцю розвиває у танцівників дисципліну, уважність і послідовність у роботі над собою, зміцнюють самоконтроль та відповідальність, що необхідно для досягнення високих результатів у бальній хореографії. Класичний танець сприяє правильному розвитку опорно-рухового апарату, що знижує ризик травм. Знання анатомічної підготовки формують навички використання всіх частин тіла в танцювальних рухах: від рук і ніг до корпусу й шиї. У синергії зі стилями бальної хореографії доповнює специфіку стандартних і латиноамериканських танців, збагачуючи рухову палітру для танцівників. Танцівники, які мають класичну підготовку, здатні краще інтегрувати складні елементи техніки та більш ефективно адаптуються до різних стилів. Класичний танець є ключовим елементом у підготовці танцівників бальної хореографії, формує базові навички, які забезпечують професійне зростання. Поєднання технічної досконалості, художньої виразності та дисципліни створює міцний фундамент для успішного виконання танців будь-якого стилю.

Ключові слова: мистецтво, хореографія, танець, класичний танець, бальний танець, танцівник бальної хореографії.

Vitaliy SHYNER,

orcid.org/0000-0001-6367-9899

Senior Lecturer at the Department of Choreography
Rivne State Humanitarian University
(Rivne, Ukraine) vitaliy.shynher@rshu.edu.ua**Lyutsiya ZAN,**

orcid.org/0000-0002-6178-9477

Senior Lecturer at the Department of Choreography
Rivne State Humanitarian University
(Rivne, Ukraine) lyutsiya.zan@rshu.edu.ua**Volodymyr ZAMLYNNYY,**

orcid.org/0000-0003-0188-8526

Honored Artist of Ukraine,
Associate Professor at the Department of Choreography
Lesia Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) zamlynniy.volodymyr@vnu.edu.ua

CLASSICAL DANCE IN THE SYSTEM OF TRAINING BALLROOM CHOREOGRAPHY DANCERS

The article analyzes the phenomenon of classical dance in the system of training ballroom dancers. It is noted that the basis of training ballroom dancers is the professional improvement of dance and performance skills and creative thinking, which forms the foundations of training and education of future dancers and artists. It is determined that classical dance in the system of training ballroom dancers is defined as a system of movements aimed at making the body of students disciplined, mobile, and contributing to its transformation into a sensitive instrument of the performer. Professional training of ballet choreography students in the process of learning classical dance includes the necessary components, namely: staging a lesson that will be aimed at developing interest in classical dance; illustration and adequate explanation of movements, “pa” and combinations of classical dance; training in mastering one's own body and muscles; development of self-control and self-study.

Thus, the article reveals that classical dance is the foundation in the training system for ballroom dancers. It provides basic technical skills that affect the quality of dance movements and contribute to the harmonious development of dancers. The main aspects of the role of classical dance in the training of ballroom dancers are presented below. Accordingly, we can state that a classical dance lesson forms the technical basis of dancers, helps to form the correct posture, coordination of movements and balance. Develops strength, endurance and flexibility of muscles, ensures more confident performance of movements necessary for ballroom dancing. Special attention is paid to studying the techniques of rotation, jumps and movements, which are an integral part of ballroom choreography. At the same time, classical dance forms artistic expressiveness, conveys emotions through movements, which is important in ballroom performances, develops musicality and a sense of rhythm, and contributes to better performance of compositions of various ballroom dance programs. The systematic nature of classical dance training develops discipline, attentiveness and consistency in working on oneself in dancers, strengthens self-control and responsibility, which is necessary to achieve high results in ballroom choreography.

Classical dance contributes to the proper development of the musculoskeletal system, which reduces the risk of injuries. Knowledge of anatomical training forms the skills of using all parts of the body in dance movements: from arms and legs to the body and neck. In synergy with ballroom choreography styles, it complements the specifics of standard and Latin American dances, enriching the movement palette for dancers. Dancers who have classical training are able to better integrate complex elements of technique and adapt more effectively to different styles. Classical dance is a key element in the training of ballroom choreography dancers, forming basic skills that ensure professional growth. The combination of technical perfection, artistic expression and discipline creates a solid foundation for the successful performance of dances of any style.

Key words: art, choreography, dance, classical dance, ballroom dance, ballroom dancer.

Актуальність дослідження. Професійна підготовка танцівників бальної хореографії, є одним із найбільш важливих напрямів хореографічної освіти в сучасних умовах. Високий запит сучасного суспільства щодо професійних та компетентних фахівців-хореографів актуалі-

зує широку інтерпретацію в контексті соціокультурної динаміки, змістових і технічних трансформацій. Виникла й необхідність в оновленні підготовки фахівців (балетмейстерів, тренерів, педагогів і виконавців бального танцю) в умовах вищої професійної освіти, адже саме стан-

дарті вищої освіти покликані формувати у студентської молоді компетентності, необхідні не лише для виконання бальних танців, а й задля їх високохудожньої постановки, популяризації та викладанні на високому рівні. Зокрема, у сучасній хореографічній освіті набуває актуальності системного дослідження феномену класичного танцю в комплексі підготовки танцівника бальної хореографії. Оскільки навчання класичного танцю є особливою формою вишкіль, де знання реалізуються у практичній сфері: пояснення, демонстрація, виконання – це є співрозмірним з основними принципами вивчення бального танцю.

У класичному танці закладені закони хореографічного мистецтва, які характеризують собою універсальну основу для інших танцювальних напрямків, несуть в собі віддзеркалення всіх епох, починаючи із середньовічної філософії та релігії, та закінчуючи стилями сучасності. Відповідно до цього, класичний танець в наш час є одним з найбільш затребуваних факторів підготовки професіоналів хореографів, що покликано правилами формування перформативних мистецтв сучасності.

Аналіз досліджень. В наш час хореографічна педагогіка з класичного танцю ґрунтується на наукових працях таких вчених: Л. Цветкової «Методика викладання класичного танцю» (Цветкова, 2011), Г. Березової «Класичний танець у дитячих хореографічних колективах» (Березова, 1990), С. Васірук «Класичний танець» (Васірук, 2009) необхідно зазначити, що вони досліджували методику викладання класичного танцю в процесі професійної підготовки студентів-хореографів в умовах професійної школи класичного танцю. Аналізуючи наукові підходи до формування майбутнього професіонала хореографа у XXI столітті вчених: Ю. Безпаленко «Фундаментальні поняття про тіло танцівника в хореографії при викладанні класичного танцю у ВНЗ» (Безпаленко, 2021: 41–48), О. Плахотнюка «Джаз-танець в бальній хореографії» (Плахотнюк, 2012: 26–33), «Джаз-танець як феномен художньої культури» (Плахотнюк, 2016: 26–33), «Наукові пошуки здобувачів освіти спеціальності хореографія – чинник формування індивідуальної освітньої траєкторії» (Плахотнюк, 2022: 72–77), визначаються новітні тенденції у підходах до професійної освіти хореографів в Україні у XXI столітті. Науковці Т. Павлюк «Бальна хореографія в сучасному медійному просторі» (Павлюк, 2028: 101–105), Н. Горбатова «Бальні танці в контексті хореографічної освіти в Україні (1970–1980-ті рр.)» (Горбатова, 2018: 114–125) проводять різноаспектні наукові пошуки в галузі історії та педагогіки бальної хореографії.

Отже, дослідники акцентували увагу на питаннях підготовки спеціалістів з бальної хореографії, але виклики сьогодення потребують осмислення новітніх підходів до детального аналізу феномену класичного танцю в процесі професійної підготовки студентів бальної хореографії, що і формує **проблематику дослідження.**

Мета статті – проаналізувати феномен класичного танцю в системі підготовки танцівників бальної хореографії.

Методи дослідження. З метою детального вивчення окресленої проблеми дослідження були застосовані наступні методи, а саме: аналітичний – використаний для визначення феномену класичного танцю у процесі професійної підготовки студентів бальної хореографії; метод теоретичного узагальнення дозволяє сформулювати загальні висновки проведеного теоретичного дослідження та запропонувати подальші перспективи розвитку класичного танцю у бальній хореографії.

Виклад основного матеріалу. Танці пережили дуже багато докорінних змін, але саме балет (у чистому вигляді) зберіг всі без виключення основи хореографії. Український мистецтвознавець-хореолог О. Плахотнюк зазначає: «...бальні танці, що мають в собі аспекти соціального значення, оскільки їх танцюють у всьому світі для розваги й задоволення на балах, вечорах, танцювальних майданчиках і широко використовують в сценічному мистецтві: в театрі, кіно, на телебаченні це такі танці як: мамбо, меренга, сальса, бочета, аргентинське танго, кантрі та інші» (Плахотнюк, 2012: 30). Цей факт показує взаємовплив різних танцювальних культур на формування бального танцю.

Саме сценічний танець знаходиться в основі виразних засобів балету і є одним з головних видів хореографічного мистецтва, який спрямований на глядачів та передбачає створення хореографічного образу на сцені. Класичний балет є основою всіх сценічних видів танцю, а головні аспекти класичного танцю є універсальними, оскільки навіть найдосвідченіші танцюристи інших напрямків приділяють велику кількість часу заняттями класикою, тому що вона розвиває координацію, граціозність, виворотність, розтяжку, гнучкість та технічно правильний стрибок.

Феномен класичного танцю увійшов до балетної хореографії як відповідний вид хореографічної пластичної підготовки, на якому базуються всі аспекти балетного мистецтва і посередництвом якого відбувається поєднання рухів з класичною музикою.

Класичний танець в сучасній науковій літературі характеризується як система рухів, що спря-

мована зробити тіло студентів дисциплінованим, рухливим, змінює його на чуйний інструмент виконавця (Васірук, 2009: 34). Класичний танець в процесі власної еволюції ввібрав у себе аспекти народних танців; пантомімних дій-мистецтв, які притаманні мімам та жонглерам; рухів трудових та побутових. Головною основою цього танцю виступає професійне вдосконалення виконавської та балетмейстерської майстерності, навчання та виховання майбутніх артистів. Крім того, результатом такого підходу є пластичність рухів, які відображають різноманітні приголомшливі, проймаючі історії, казки та поеми.

В процесі навчання класичного танцю у студентів бальної хореографії здійснюється постановка, удосконалення і розвиток рухового апарату. Студенти, які навчаються основ класичного танцю, правильно розвиваються фізично, красиво і легко відтворюють рухи. Сучасні викладачі, які навчають основ класичного танцю мають пробудити у студентів, що вивчають бальну хореографію, зацікавленість до класичного танцю та спрямувати виховний процес на розвиток естетичності й виразності кожного танцювального «па».

Класичний танець характеризується системою виразних засобів хореографічного мистецтва. Професійна підготовка студентів бальної хореографії в процесі навчання класичного танцю включає в себе: вивчення базових позицій рук та ніг і правильну постановку тіла, ознайомлення з професійною термінологією, з еволюційним розвитком балету, постановку невеликих класичних форм. До важливих умов класичного танцю відноситься виворотність ніг, гнучкість, стійкість, обертання, легкий високий стрибок, вільне і пластичне володіння руками, чітка координація рухів, витривалість і сила. В процесі навчання основ класичного танцю студенти вивчають систему рухів, які об'єднані певними ознаками, а саме: обертань (*pirouette, tour, fouette*), присідань (*plie*), положень корпусу (*attitude, arabesque*) (Цветкова, 2011: 20–29).

Техніка та художнє виконання танцю має вагомe значення у кожному прояві цього виду мистецтва. В процесі оволодіння танцювальними рухами під час систематичного тренування, тіло студента стає стрункішим, гнучким, а рухливі дії більш гармонійними і завершеними.

В процесі професійної підготовки (при навчанні основам класичного танцю), викладачам необхідно організувати навчальний процес у руслі сприяння активної участі студентів. Під час проведення вступного заняття вчитель має надати інформацію про виразність класичного танцю, про необхідну узгодженість рухів. Відомо,

що в процесі заняття класичним танцем необхідно проявляти фізичні та психологічні зусилля, приділяти велику кількість часу праці.

Професійна підготовка студентів бальної хореографії має свої характерні риси. Педагогам у своїй діяльності необхідно допомогти майбутнім фахівцям вільно орієнтуватися в різноманітному пластичному матеріалі. Важливого значення набуває озброєння студента методикою вивчення матеріалу сучасних танцювальних технік. Крім цього, необхідно надати йому можливість набутти навички творчого підходу при створенні нових хореографічних композицій і номерів.

Сучасна професійна підготовка студентів бальної хореографії полягає в активному пошуку засобів найбільш органічного поєднання різних дисциплін в єдиному процесі формування особистості фахівця з хореографії. Важливо сформувати індивідуальний стиль творчої діяльності студента, який не буде протиставлятися танцювальній техніці класичного танцю, а створить широкі можливості для подальшої роботи в різних пластичних формах.

У сучасних закладах вищої освіти мистецького профілю акцентується увага на засвоєння методики виконання класичного танцю, оскільки мистецтво класичного танцю – це основа діяльності будь-якого балетмейстера. Відповідно до наведеного, головна мета навчання полягає в необхідності оволодіти знаннями та вміннями, точної демонстрації руху чи комбінації, супровідного пояснення, навчання правильності їх виконання.

Класичний танець у процесі професійної підготовки характеризується як спосіб розвитку творчого мислення для студентів балетної хореографії. На основі цього необхідно створити відповідні умови для забезпечення емоційно-образної сфери.

До екзерсису класичного танцю входять: вправи, комбінації, кантиленність переходу від одного руху до іншого, точність позиції ніг та рук, виразність кожного положення тіла, вміння управляти кістково-м'язовим апаратом, розвиток музичальності та оволодіння практичними вміннями координації. А досягнута віртуозність техніки в результаті освоєння школи класичного танцю забезпечує створення художніх образів сучасного хореографічного мистецтва. Отже, основою хореографічного мистецтва є класичний танець, а його рухи і вправи є передумовою для оволодіння всіх інших танцювальних технік.

Професійна підготовка студентів бальної хореографії на заняттях з класичного танцю має здійснюватися на основі програми, яка враховує їх фізичну підготовку та здійснюється спочатку базова підготовка, коли розвивається гнучкість,

координація рухів, зміцнюється опорно-руховий апарат. У подальшому, реалізація різноманітних комбінацій допомагає виховувати рухову пам'ять, музикальність.

Саме з руху починається процес мислення, тобто, перш ніж перейти до виконання будь-якого руху, студент має обдумати власний алгоритм. Зміст, музика, стиль техніки, емоційність – всім цим мають чітко володіти та усвідомлювати майбутні фахівці, включаючи це все у процес створення цілеспрямованого руху. На такій основі викладач має навчити студента бальної хореографії реалізувати всі перелічені елементи у своїй творчості.

Проведення заняття з основ класичного танцю є підвалинами балетного мистецтва. Оскільки в процесі таких занять розпочинається пізнання майбутніми фахівцями основ сценічного танцю. На заняттях з класичного танцю розвивається технічна, фізична та артистична форма студентів. Педагоги мають змусити студента бальної хореографії повірити у власні можливості та акцентувати увагу на індивідуальній обдарованості майбутнього танцівника.

Вироблення навички концентрації уваги є важливою умовою для набуття знань та вмінь при вивченні програми класичного танцю, що сприяє розкриттю таланту та змушує його тіло творити. Вважаємо, що в процесі професійної підготовки, студентам бальної хореографії під час заняття з класичного танцю необхідно задавати одне одному комбінації, знімати на відео. А після перегляду заняття потрібно проаналізувати плюси та недоліки всього процесу. В процесі цього формується мислення майбутнього фахівця. На заняттях з класичного танцю студент через окремий рух навчається бачити ціле, а за допомогою технічного прийому – можливість художньої виразності, де застосована методика здатна розвивати особливий виконавчий стиль.

Крім того, в процесі вивчення основних аспектів класичного танцю, необхідно акцентувати увагу на розвитку функцій рухового апарату майбутніх фахівців та формування в них наступних особливостей, а саме: музикальності, пластичності, відчуття простору. Реалізуючи всю систему рухів класичного танцю, педагог-хореограф має варіювати їх, створюючи нескінченний ряд комбінаційних побудов. Але необхідно підкреслити, що комбінації у класичному танці мають бути добре продуманими, і, разом з тим, логічно побудованими. За допомогою реалізації творчого та професійного підходу до створення комбінацій на заняттях з класичного танцю сприяє кращому їх оволодінні та підвищує рівень виконавської майстерності.

Необхідно використовувати не тільки традиційні положення («на дзеркало»), а логічно побудувати завдання, використовуючи при цьому всі сторони танцювального залу, всі його точки, що забезпечить вирішенню методичних завдань, тобто, у студента буде можливість під час виконання виправляти недоліки та вчитися управляти власними м'язовими відчуттями.

На заняттях з класичного танцю педагог має подавати навчальний матеріал в такій послідовності: техніка виконання, музикальне оформлення, методичні рекомендації щодо виконання руху, вправи чи комбінації тренажу. Для майбутнього фахівця може стати проблемою одночасного виконання руху з музичним супроводом і усвідомлення самої методики виконання. Поступово добавляється виразність виконання. Кожне заняття має бути логічним продовженням попередньо вивченого матеріалу, навички і вміння набуваються для оволодіння наступним програмним матеріалом. Тільки тоді відбувається усвідомлення цілісності навчального процесу.

На кожному етапі навчання завдання вирішують проблему усвідомлення місця того чи іншого руху в системі класичного танцю, доцільності його існування, значення методичних вимог до його виконання, засвоєння складення учбових і сценічних комбінацій. На основі набутих навичок рухи вивчають у розвитку, у відповідності до їх розташування в екзерсисі. Викладач спрямовує студентів самостійно аналізувати хореографічний матеріал, що сприяє розвитку розумових та фізичних здібностей, закріплює знання та практичні навички.

З метою досягнення ефективного результату, педагогу необхідно побудувати позитивну атмосферу емоційного настрою, щоб студенти результативно виконували поставлені перед ними завдання, щоб не було після закінчення занять втоми, а, натомість, проявлялися відчуття сили та натхнення.

Крім того, на заняттях з класичного танцю педагоги розвивають музикальність у студентів, до якої входить можливість узгоджувати свої рухові дії з музичним ритмом. Перш за все, студенти бальної хореографії мають оволодіти на високому рівні найпростішими музичними та хореографічними ритмами розміром на дві чверті та чотири чверті, а вже потім переходити до набуття більш складних ритмів – три чверті і шість восьмих. Організація навчання має бути побудована поетапно: від повільних темпів до швидких. Крім того, повертаючись до музикальності, то це також усвідомлене сприйняття теми-мелодії і реалізація її в танці. Це здатність чути інтонації музичної теми. Для танцівників бальної хореографії саме музика та хоре-

ографія має бути єдиним об'єктом уваги та виступати внутрішнім стимулом до дії.

Необхідно зазначити, що класичний танець являє собою цілісну систему виховання та навчання, яка спрямована на розвиток духовного світу особистості, фізичної досконалості та самодисципліни. У сучасній методиці класичного танцю важливу роль відіграє педагог, який має бути компетентним та авторитетним, тобто, бути впевненим у правильності своїх дій та володіти наступними якостями: витримкою, рівноваженістю і доброзичливістю, умінням підтримувати у студентів відчуття впевненості у власних можливостях.

Іншими словами, в процесі вивчення класичного танцю необхідно розкрити неповторність та унікальність особистості кожного танцівника. За думкою С. Васірук, в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців необхідно акцентувати увагу на позиціях дослідників М. Вігмана та Р. Лабана, які досліджували ритм і динаміку в танці, і, на основі цього, індивідуальність людини здатна проявлятися в тому, що їй властивий індивідуальний ритм та динаміка руху. В процесі руху, всі фізичні особливості індивіда: почуття і розум – окреслюють характер та індивідуальні особливості людини. Як зазначають науковці Н. Голосова, В. Лабунська та В. Сталіна, в танці почуття проявляються більш конкретніше, ніж у словах, тому вчені зазначають, що саме класичний танець як сучасний вид мистецтва передає у кінесико-проксемічних паттернах інформацію про основні три компоненти міжособистісних комунікацій, які є головними координатами взаємного емоційного відношення людей, а саме: аффіліація; домінування; замученість (Васірук, 2019: 76).

Виходячи з цього, науковці роблять висновок, що саме класичний танець є унікальною моделлю розвитку комунікації між партнерами. Що максимально його наближає до засад бальної хореографії. Отже, оволодіння «мовою» танцю – це найбільш успішний напрям розвитку комунікативних якостей танцівників бальної хореографії та проведення експерименту з власним тілом. Найкраще це забезпечують парні чи групові танці, в процесі яких відбувається дуже тісний невербальний емоційний зв'язок між партнерами (Цветкова, 2011: 322–330). Педагоги в процесі професійної підготовки пропонують різні за змістом та формою танцювальні вправи, а саме: спонтанний танець, парний чи груповий структурований танець, танцювальні ігри, танець-самовираження, імпровізації та пантоміми. Зазначені танцювальні вправи сприяють виразності емоційної сфери: внутрішнього відчуття, яке допомагає краще зро-

зуміти себе; відчувати емоції свого партнера; спільного емоційного переживання в процесі комунікації партнерів у процесі танцю; відчуття радості під час втілення танцювальних фантазій. Відповідно до цього, якщо один студент намагається в процесі втілення найзрозуміліше передати свої фантазії, то інший, має зрозуміти та віддзеркалити його внутрішній стан, почуття, емоції, бажання та прагнення. Хореографічний навчально-виховний процес є важливою складовою загальної освіти, оскільки він справляє величезний вплив на формування індивідуальності вихованця.

Під час навчання класичного танцю педагогу необхідно контролювати якість виконання всіх його елементів. На основі цього студент усвідомить, що потрібно наполегливо працювати. Тому заняття класичним танцем сприяє вихованню у студентів волі, цілеспрямованості, вмінню досягати поставленої мети. Крім того необхідно підкреслити, що художній образ, який знаходиться в основі танцю, окреслює об'єктивну картину реальності та індивідуальне бачення її виконавцем.

Класичний танець поєднаний з музикою є головним компонентом у хореографічній освіті, на основі цього реалізується справжня виразність виконання. В процесі професійної підготовки важливим є використання педагогом мінімальної кількості танцювальних елементів при максимальному їх поєднанні, значна кількість яких (при цьому) створить враження новизни і дасть простір фантазії студентів. Структура заняття класичного танцю, що проводиться зі студентами бальної хореографії включає вправи класичного екзерсису з музичним супроводом: вправи біля станка, посередині залу та *allegro*.

Класичний екзерсис біля станка важливий для танцівників, перш за все тим, що виробляє правильну постановку і стійкість корпусу, який при екзерсисі повинен триматися на опорній нозі з прямою підтягнутою спиною (Березова, 1990: 5–6; Цветкова, 2011: 15–18; Безпаленко, 2021: 43–46).

Самовдосконалення здобувачів вищої освіти, за визначенням О. Плахотнюка, це – процес, «де вони реалізують індивідуальні наукову освітню траєкторію через можливість озвучити і опублікувати напрацювання, обмірковані та отримані в процесі творчої, наукової та педагогічно-мистецької роботи, різні матеріали, а також, завдяки плідній співпраці з українськими та європейськими провідними науковцями, здобути досвід наукової роботи ще в часі здобуття вищої освіти, продемонструвавши практичні навички проведення танцювального уроку, організації майстер-класів та інших практик» (Плахотнюк, 2022: 76).

Таким чином, основним завданням класичного екзерсису – є сприяти належній постановці корпусу і спини. Класичний екзерсис біля палки розвиває і зміцнює весь суглобово-м'язовий апарат тіла, дає правильну постановку голови, рук і ніг, виробляє точність, свободу, еластичність та координацію рухів. Крім того, класичний станок значною мірою допомагає звільнитися від наявних фізичних недоліків: сутулості, перекосу плечей, опущення шийного хребця, клишоногості. Разом з тим вправи екзерсису сприяють розвитку сили, витривалості та спритності, а також зібраності й увазі.

Необхідно зазначити, що студенти мають опанувати навчальну форму *adagio*, яка характеризується оволодінням великих поз класичного танцю. Ю. Безпаленко позначає, що «фундаментальні поняття про положення тіла є важливими для танцівників класичної хореографії, але ще більш важливішими вони є для танцівників, які не займаються класичним танцем із дитинства та не мають щоденних спеціальних фізичних даних, користуються класичною хореографією як основою та допоміжним елементом для професійного зростання у своєму виді хореографії, зокрема, у вищому навчальному закладі» (Безпаленко, 2021: 47).

Форма *adagio* виконується біля станка і на середині залу, а головними рухами навчальної форми *adagio* є *battement releve lent*, *battement developpe* та їх різновиди, що вивчаються і виконуються в трьох напрямках (вперед, в сторону, назад), а також рухи, які виконуються у двох напрямках (*en dehors* і *en dedans*). У класичному танці існує загальноприйнята форма *adagio* – *temps lie*. *Temps lie* – це усталена комбінація рухів на середині залу, які поступово ускладнюються у процесі опанування студентами бальної хореографії основ класичного танцю. Необхідно також враховувати, що розвиток стійкості, особливо віртуозної, вимагає напруженої, достатньо складної і різноманітної роботи вестибулярного апарату. Цим пояснюється обов'язкове включення до складу *adagio* рухів, елементів, що розвивають гарну орієнтацію студентів по точках класу (різні переходи з пози в позу *en tournant*, *tour lent* в пози, *tour sur le cou de pied* і *tour* у великі пози тощо) (Горбатова, 2018: 116).

На заключному етапі хореографічного навчання педагогі акцентують увагу на розвиток координації в усіх частинах заняття. До основних завдань педагога-хореографа належить: зробити тіло слухняним інструментом для передачі внутрішнього стану та емоцій особистості; розвинути у студента відчуття «м'язової радості» під час втілення танцю; гармонізувати його тіло й душу у танцювальному русі; навчити його вільно володіти мовою тіла у процесі

хореографічної імпровізації, самостверджуватися та проявляти свою унікальність в процесі танцю.

Крім того, класичний танець виховує як танцюриста, так і глядача, сприяє прояву моральності та естетичності, оскільки танець витончує погляди красивими видовищами, захоплюючи слух найчарівнішими звуками і показуючи прекрасну єдність душевної та тілесної краси. Як відомо, класика являє собою фундамент будь-якого танцю, без якого не можлива максимальна виразність танцю. Особистості, яка займається бальною хореографією, характерна стрункість, підтягнутість, витонченість і грація у рухах – ось чому танець є пластичним мистецтвом. За допомогою тіла виконавець виражає в танці власні ідеї, погляди, передає змістовність танцювального твору. На основі цього, чим краще виконавець володіє власним тілом, тим яскравіша та виразніша буде його танцювальна мова.

На наш погляд, необхідно регулярно проводити навчально-тренувальні заняття з основ класичного танцю з метою досягнення професійних успіхів. Без цих занять не можливо оволодіти високим рівнем танцювальної техніки та виразного виконання, а для цього потрібно пізнати та засвоїти його природу, засоби вираження. Отже, для оволодіння виразними жестами актора балетного театру, необхідно проникнути в суть, природу і взаємозв'язок виконавських компонентів класичного танцю. Як відомо, на практиці всі напрямки бального танцю ускладнюються включенням до них різних обертань і поворотів в повітрі та на підлозі. Але без відповідної професійної підготовки якісне виконання є неможливим. Саме класичний танець, є важливим фундаментом для красивого представлення класичних «па» і піруетів, та інших стильових елементів і напрямів сучасного бального танцю. Оволодіння знаннями та вміннями на заняттях з класичного танцю, тіло студентів починає прекрасно розуміти і відчувати манеру виконання та лексику усіх напрямків сучасної бальної хореографії, допомагає тілу діяти в режимі фізичних навантажень, а кожен рух в танці наповнюється красою й виразністю.

Крім того, потрібно навчитися манері виконання, яка урізноманітнює рухи у визначеному стилі. Звичайно, без набуття навичок основ класичного танцю, не можлива ані краса, ані правильність танцювальних рухів, ані грація виконання танцю. На даний час, у європейських університетах вводять заняття класичним тренажем. Займаючись тренажем, студент працює над розігрівом суглобово-зв'язкового апарату, попереджаючи цим розтягування і вивихи при розучуванні та

виконанні складних танцювальних рухів (Горбатова, 2018: 118). Класичний танець розвиває гнучкість, силу, грацію, красу тіла. Такий танець здійснює вплив на формування сценічної культури і, за допомогою класичного тренажу, відбувається формування виконавської культури студентів бальної хореографії.

Таким чином, впровадження танцю під час професійної підготовки разом із заняттями спортом, фізкультурою, шейпінгом, аеробікою чи бойовим гопаком, сприятимуть оздоровленню студентської молоді, а також естетизації навчально-виховного процесу. На наш погляд, реалізовувати це потрібно, перш за все, у позанавчальній гуртковій роботі (гуртки бального танцю); у культурно-мистецькій діяльності, а також шляхом відновлення фізкультурних чи спортивно-танцювальних п'ятихвилин між навчальними парами, упродовж яких студенти разом із викладачами можуть виконувати під музику фізичні й танцювальні вправи для зняття фізичного та психологічного напруження, зменшення втоми.

В наш час бальна хореографія швидко розвивається. Професійна підготовка танцівників бальної хореографії обумовлена специфічною постановкою мети та завдань, які ставлять перед собою заклади освіти. На нашу думку, процес підготовки фахівців з бальної хореографії має функціонувати як багаторівнева система, що сприяє розвитку професійних якостей кожного студента. Бальна хореографія має розвиватися в Україні як складова культури та мистецтва, а реалізація освітніх стандартів Міністерства освіти і науки України має співіснувати з варіативним підходом до кожної творчої індивідуальності, подальшим впровадженням у навчальні плани інтегративних дисциплін мистецького спрямування. Це сприятиме вихованню фахівців з бальної хореографії із цілісним, системним баченням світу.

Отже, підсумовуючи проведення теоретичного аналізу можемо визначити **наукову новизну** даного дослідження – основні особливості класичного танцю в процесі професійної підготовки танцівників бальної хореографії, а саме: побудова заняття, яке буде спрямоване на розвиток інтересу до класичного танцю; ілюстрація та адекватне

пояснення рухів, «па» та комбінацій класичного танцю; навчання оволодіння власним тілом і м'язами; розвиток самоконтролю і самонавчання.

Висновки. Класичний танець є фундаментом у системі підготовки танцівників бальної хореографії. Він забезпечує базові технічні навички, які впливають на якість виконання танцювальних рухів і сприяють гармонійному розвитку танцівників. Відповідно, можемо констатувати, що урок класичного танцю формує технічну основу танцівників, допомагає сформувати правильну поставу, координацію рухів та баланс. Розвиває силу, витривалість та гнучкість м'язів, забезпечує більш впевнене виконання рухів, необхідних для бальних танців. Особлива увага приділяється вивченню технік обертання, стрибків та переміщень, які є невід'ємною частиною бальної хореографії.

Одночасно з переліченим, класичний танець формує художню виразність; надає можливість передавати емоції через рухи, що є важливим у бальних постановках; розвиває музикальність та відчуття ритму, що сприяє кращому виконанню композицій різних програм бального танцю. Системність проведення тренажу класичного танцю розвиває у танцівників дисципліну, уважність і послідовність у роботі над собою, зміцнюють самоконтроль і відповідальність, що необхідно для досягнення високих результатів у бальній хореографії.

Класичний танець сприяє правильному розвитку опорно-рухового апарату, що знижує ризик травм. Знання анатомічної підготовки формують навички використання всіх частин тіла в танцювальних рухах: від рук і ніг до корпусу й шиї. У синергії зі стилями бальної хореографії доповнює специфіку стандартних і латиноамериканських танців, збагачуючи рухову палітру танцівників. Танцівники, які мають класичну підготовку, здатні краще інтегрувати складні елементи техніки та більш ефективно адаптуються до різних стилів.

Класичний танець є ключовим елементом у підготовці танцівників бальної хореографії, він формує базові навички, які забезпечують професійне зростання. Поєднання технічної досконалості, художньої виразності та дисципліни створює міцний фундамент для успішного виконання танців будь-якого стилю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпаленко Ю. Фундаментальні поняття про тіло танцівника в хореографії при викладанні класичного танцю у ВНЗ. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [ред.-упорядн. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: «Гельветика», 2021. Вип. 43. С. 41–48. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-1-5>
2. Березова Г. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. Київ : Музична Україна, 1990. 256 с.
3. Васірук С. Класичний танець. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. 260 с.

4. Горбатова Н. Бальні танці в контексті хореографічної освіти в Україні (1970–1980-ті рр.). *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2018. Вип. 38. С. 114–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknukim_myst_2018_38_13
5. Павлюк Т. Бальна хореографія в сучасному медійному просторі. *Культура і сучасність*. 2018. № 2. С. 101–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2018_2_18
6. Плахотнюк О. Джаз-танець в бальній хореографії. *Вісник Міжнародного Слов'янського університету* : зб. наук. праць. *Серія Мистецтвознавство*. Харків : 2012. Вип. № 1. Т. 15. С. 26–33.
7. Плахотнюк О. Джаз-танець як феномен художньої культури: дис. канд. мистецтвозн. : 26.00.01 «Теорія й історія культури». Львів, 2016. 295 с.
8. Плахотнюк О. Наукові пошуки здобувачів освіти спеціальності хореографія – чинник формування індивідуальної освітньої траєкторії. *Актуальні питання гуманітарних наук : Міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка* 2022. Вип. 53. Т. 2. С. 72–77. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/53-2-10>
9. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю. Київ : Альтерпрес, 2011. 324 с.

REFERENCES

1. Bezpalenko, Yu. (2021). *Fundamentalni poniattia pro tilo tantsivnyka v khoreografii pry vykladanni klasychnoho tantsiu u VNZ* [Fundamental concepts about the dancer's body in choreography when teaching classical dance in universities]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh uchennykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. Ivana Franka / [red.-uporiadn. V. Ilnytskyi, A. Dushniy, I. Zymomria]*. Drohobych: «Helvetyka». Vyp. 43. Pp. 41–48. [in Ukrainian].
2. Berezova, H. (1990). *Klasychnyi tanets u dytiachykh khoreografichnykh kolektyvakh* [Classical dance in childrens choreographic groups]. Kyiv : Muzychna Ukraina. 256 s. [in Ukrainian].
3. Vasiruk, S. (2009). *Klasychnyi tanets* [Classical dance]. Ivano-Frankivsk : Prykarpatskyi natsionalnyi universytet im. Vasylia Stefanyka. 260 s.
4. Horbatova, N. (2018). *Balni tantsi v konteksti khoreografichnoi osvity v Ukraini (1970–1980-ti rr.)* [Ballroom dancing in the context of choreographic education in Ukraine (1970s–1980s)]. *Visnyk KNUKIM. Serii: Mystetstvoznnavstvo*. Vyp. 38. Pp. 114–125. [in Ukrainian].
5. Pavliuk, T. (2018). *Balna khoreografiia v suchasnomu mediinomu prostori* [Ballroom choreography in the modern media space]. *Kultura i suchasnist*. № 2. Pp. 101–105. [in Ukrainian].
6. Plakhotniuk, O. (2012). *Dzhaz-tanets v balnii khoreografii* [Jazz dance in ballroom choreography]. *Visnyk Mizhnarodnoho Slovians'koho universytetu : zb. nauk. prats. serii Mystetstvoznnavstvo*. Kharkiv. Vyp. № 1. Т. 15. Pp. 26–33. [in Ukrainian].
7. Plakhotnyuk, O. (2016). *Dzhaz-tanets yak fenomen khudozhn'oyi kultury* [Jazz dance as a phenomenon of artistic culture]. *dys. ... kand. mystetstvoznnavstva: 26.00.01 – Teoriia y istoriya kulturi*. Lviv. 295 s. [in Ukrainian].
8. Plakhotniuk, O. (2022). *Naukovi poshuky zdobuvachiv osvity spetsialnosti khoreografiia – chynnyk formuvannia indyvidualnoi osvitynoi traiektorii* [Scientific searches of students studying choreography are a factor in the formation of an individual educational trajectory]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : Mizhvuzivskyi zb. nauk. pr. molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. Ivana Franka*. Vyp. 53. Т. 2. Pp. 72–77. [in Ukrainian].
9. Tsvietkova, L. (2011). *Metodyka vykladannia klasychnoho tantsiu* [Methodology of teaching classical dance]. Kyiv : Alterpres, 324 s. [in Ukrainian].